

ПЕДАГОГІЧНИЙ БАЗИС ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Розвиток суспільства на сучасному етапі характеризується створенням особливого техногенного середовища проживання у якому людина з дитинства звикає нехтувати інтересами своєї тілесності на поталу когнітивним, соціальним та побутовим аспектам. У системі координат між реальним життям, віртуальним життям та бажаним життям – «бажання» та віртуальне стають все ближче один до одного (майже поруч), в той час як «реальне» витісняється на задній план свідомості. В умовах трансформацій, що відбуваються в соціумі та свідомості людини, навчальну дисципліну «Фізичне виховання» можна вважати ретранслятором впливів фізичної культури у педагогічній площині. Треба додати, що у процесі фізичного виховання викладач (іноді навіть не замислюючись щодо наслідків) вторгається до особистого сприйняття тілесності, та психіки людини не менш ніж лікар або психолог. Усі люди сприймають своє фізичне тіло як щось дуже інтимне, особисте, те, що не варто виставляти на загальний розсуд. Тож і відповідальність викладача за результат навчальної роботи є досить вагомою.

Мета нашої роботи визначити та структурувати педагогічні вміння та здібності викладача.

Слід зазначити, що запропоноване узагальнення педагогічних здібностей в групи носить умовний характер і застосований для зручності використання. Ряд з наведених здібностей з повним правом можна віднести до різних груп.

Розглядаючи педагогічні здібності, слід враховувати, що вони повинні знаходити застосування у щоденній практичній діяльності викладача, залежно від конкретної ситуації, що постійно змінюється.

Нижче ми викладаємо педагогічні здібності, скомпоновані по групах на основі об'єднуючих ознак.

Гностичні здібності. Гностична здатність проявляється у прагненні до широкої освіченості, у бажанні якомога більше пізнати. Цей процес повинен неодмінно здійснюватися на основі критичного підходу до одержуваних відомостей.

Академічна здатність – прагнення до самовдосконалення методики викладання.

Здатність до логічного мислення, об'єднуючи теоретичні знання з повсякденною педагогічною практикою.

Дидактичні здібності. Дидактична здатність – уміння пробудити творче мислення у студентів. Основою є дотримання дидактичних ознак: свідомості, активності, наочності, міцності (дивись також розділ).

Експресивна здатність – уміння виражати себе у слові, міміці, жести й пантомімі. Уміння вибрати позицію для керівництва групою студентів та вміння здійснювати «дзеркальний показ» вправ, що виконуються студентами.

Емоційна виразність – здатність управляти темпом, гучністю мови, поєднувати мову з відповідною мімікою та жестами.

Здатність доступно, в логічній послідовності й зрозуміло для аудиторії викласти навчальний матеріал.

Здатність керувати увагою слухачів, при необхідності переключаючи увагу слухачів на інші теми і рухові дії.

Організаторські здібності. Організаторські здібності проявляються в ретельній попередній підготовці до будь-якого заходу: мета проведення, підготовка та облік об'єктивних умов; підбір і розстановка помічників, інвентарю, хронометраж, передбачення можливих ускладнень тощо.

Здатність до виділення головного та другорядного при вирішенні різних поточних завдань.

Здатність розподіляти увагу – вміння охопити поглядом усіх студентів, контролювати їх рухові дії, фізичний стан кожного з них. Уміння вибрати правильне місце для спостереження за учасниками занять.

Авторитарна здатність – здатність до вольового впливу на студентів, вміння завоювати авторитет і підтримувати його.

Педагогічна інтуїція – здатність адекватно орієнтуватися у складній та мінливій ситуації.

Здатність поставити до студенти вимоги і добитися їх виконання.

Здатність регулювати внутрішньо групові відносини студентів

Здатність до логічно виправданої побудови навчального матеріалу.

Здатність до саморегуляції залежно від навколишнього оточення.

Комунікативні здібності. Комунікативна здатність – вміння швидко входити в контакт зі студентами, розвивати їх і підтримувати. Неодмінною умовою прояву є ввічливість та вихованість.

Особистісна здатність (педагогічний такт). Основою особистісної здатності є витримка і врівноваженість, співчутливість, вміння шанобливо ставитися до людей незалежно від їхнього віку.

Взагалі такт – вміння подумки поставити себе на місце людини, з якою викладач контактує і намагатися глянути на себе «її очима», це відчуття міри в діях та стосунках з оточуючими.

При навчальних і позанавчальних заняттях зі студентами, необхідно, щоби суворість не переросла у прискіпливість, доброта - у слабкість, порядок – у педантизм.

Педагогічне передбачення (педагогічна уява) – вміння проектувати майбутнє студентів (у професійному та спортивному відношенні) і на підставі цього робити вибір стратегії і тактики своєї поведінки по відношенню до кожного з них.

Мажорна (емоційна) здатність полягає в умінні демонструвати і підтримувати оптимізм ставитися до оточуючих людей і подій з гумором, який не повинен межувати з грубістю та вульгарністю.

Ініціативність у спілкуванні. Умінні захопити студентів різними завданнями, заходами, підготовкою до участі у змаганнях, іграх тощо.

Перцептивні здібності. Перцептивні здібності – вміння сприймати зворотний зв'язок від кожної людини як під час, так і позанавчальних занять. Здатність вносити коригувальні зміни у зміст занять і взаємини з людьми на основі отриманої інформації.

Психомоторна здатність – уміння заглиблюватися в сенс і зміст рухових дій людини; здатність розглядати її з позицій кінематики (як кінематичний ланцюг), так

і динаміки (в точках прикладання зусиль і місцях, де виникає опір). Такий підхід забезпечує успіх у вдосконаленні та індивідуалізації спортивної техніки.

Педагогічна спостережливність – здатність виявляти індивідуальні особливості студентів, розробляти і здійснювати стратегію і тактику взаємин з кожним з них для успішного з проведення навчального процесу і спортивної підготовки.

Здатність розуміти переживання і внутрішній стан іншої людини. Здатність до співпереживання та співчуття.

Цілком зрозуміло, що ніхто не може опанувати в повній мірі розвиненими усіма вищезгаданими педагогічними здібностями. У різних викладачів одні з них виражені в достатній мірі, а інші ж – взагалі не виявляються.

Однак постійна робота викладача з удосконалення своїх ділових та особистісних якостей, самокритичність і вимогливість до себе неодмінно позитивно вплине на результативність педагогічного процесу.